

LAKIVALIOKUNNAN MIETINTÖ 11/1998 vp

Hallituksen esitys laiksi lähestymiskiellosta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 12 päivänä toukokuuta 1998 lähettänyt lakivaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laiksi lähestymiskiellosta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 41/1998 vp).

Lakialoite

Valiokunta on tämän asian yhteydessä käsitellyt lakialoitteen laiksi tapaamiskiellosta (LA 67/1995 vp — Margareta Pietikäinen /r ym.), jonka eduskunta on 16 päivänä helmikuuta 1996 lähettänyt lakivaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- lainsäädäntöneuvos Asko Välimaa, oikeusministeriö
- ylikomisario Kimmo Markkula, sisäasiainministeriö
- erikoistutkija Pirkko Kiviaho, sosiaali- ja terveysministeriö ja tasa-arvoasiain neuvottelukunta

- käräjätuomari Maija Kunnas, Tampereen käräjäoikeus
- valtiosyyttäjä Jorma Äijälä, valtakunnansyyttäjänvirasto
- komisario Kari Kajala, Lahden kihlakunnan poliisilaitos
- sosiaalipalvelupäällikkö Seija Pettersson, Tampereen kaupungin sosiaalivirasto
- tutkija Heikki Sariola, Lastensuojelun Keskusliitto ry
- toiminnanjohtaja Ulla Westerlund, Pääkaupungin Turvakoti ry
- puheenjohtaja Monica Herrlin, Raikauskriisikeskus Tukinainen ja Naisasialiitto Unioni
- asianajaja Marja-Liisa Starckjohann, Suomen Asianajajaliitto
- rikosuhripäivystyksen johtaja Petra Kjällman, Suomen Mielenterveysseura
- johtava kihlakunnansyyttäjä Sakari Tiilikainen, Suomen Nimismiesyhdistys
- sihteeri, kihlakunnansyyttäjä Harri Lindberg, Suomen Syyttäjäyhdistys ry
- puheenjohtaja Marja-Leena Levänen, Yleiset Oikeusavustajat ry
- professori Raimo Lahti..

HALLITUKSEN ESITYS JA LAKIALOITE

Hallituksen esitys 41/1998 vp

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki lähestymiskiellosta. Henkilön hengen, terveyden, vapauden ja rauhan suojaamiseksi voitaisiin kieltää jotakuta ottamasta toiseen yhteyttä. Lähesty-

miskieltoon määrätty ei saisi tavata suojattavaa henkilöä eikä muullakaan tavoin ottaa tähän yhteyttä. Tarvittaessa kiello voitaisiin määrätä laajennettuna siten, että kieltoon määrättävä henkilö ei saisi oleskella suojattavan henkilön asun-

non tai työpaikan tai näihin rinnastettavan paikan läheisyydessä. Lähestymiskiellon määräämistä koskevassa ratkaisussa olisi otettava huomioon kussakin yksittäisessä tapauksessa vallitsevien olosuhteiden edellyttämät rajoitukset ja poikkeukset.

Kiellon määräisi käräjäoikeus. Kielto olisi voimassa enintään vuoden kerrallaan. Pidättämiseen oikeutettu virkamies voisi määrätä väliaikaisesta lähestymiskiellosta, ja päätös olisi saatettava viipymättä ja viimeistään kolmen vuorokauden kuluttua käräjäoikeuden käsiteltäväksi. Poliisi valvoisi kieltoja, jotka merkittäisiin tätä tarkoitusta varten perustettavaan rekisteriin. Kiellon rikkominen olisi erikseen rangaistavaa. Rangaistuksena tuomittaisiin sakkoa tai enintään vuosi vankeutta.

Esityksessä ehdotetaan uuteen lakiin liittyen muutettavaksi hakemusasioiden käsittelystä yleisessä alioikeudessa annettua lakia, maksutomasta oikeudenkäynnistä annettua lakia sekä tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista annettua lakia.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun ne on hyväksytty ja vahvistettu.

Lakialoite 67/1995 vp

Lakialoitteessa ehdotetaan, että säädetään laki tapaamiskiellosta ja näin avataan mahdollisuus antaa rangaistuksin sanktioituja tapaamiskieltoja. Tapaamiskiellon tarkoituksena olisi estää rikoksen kohteeksi joutuneen henkilön joutumisen uudelleen saman henkilön teon kohteeksi.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Lähestymiskielto on Suomen oikeudessa uudentyyppinen lainsäädännöllinen keino, jolla pyritään antamaan ennalta turvaa mahdollista oikeudenloukkausta, vakavaa häirintää ja kiusaamista vastaan. Euroopan eri maissa saadut kokemukset tämän tyyppisistä keinoista ovat myönteisiä. Kiellon käyttöala on ennen kaikkea pari- tai perhesuhteiden perusteella väkivallalle alttiiden henkilöiden keskinäisten väkivallantekojen ja rauhan häirinnän torjunta. Kieltoa voidaan käyttää myös mm. lasten, iäkkäiden vanhempien sekä todistajien suojelemiseen.

Uudistusesitykseen on yleisesti suhtauduttu myönteisesti. Myös valiokunta pitää esitystä asianmukaisena ja puoltaa hallituksen esitykseen sisältyvien lakiehdotusten hyväksymistä seuraavin huomautuksin ja muutosehdotuksin.

Lähestymiskiellon osapuolet. Julkinen keskustelu on yksipuolisesti keskittynyt lähestymiskielolla suojattavan henkilön tarpeisiin. Lähestymiskiellolla on kuitenkin toinenkin puoli. Sillä puututaan kieltoon määrättävän henkilön toi-

mintaja- ja liikkumisvapauteen, joten myös kiellon määräämisen edellytyksiin ja noudatettavan menettelyn periaatteisiin on kiinnitettävä riittävä huomiota. Tämän vuoksi valiokunta toteaa seuraavaa:

— *Perusmuotoisessa lähestymiskiellossa* lähestymiskieltoon määrättävälle henkilölle asetetaan kielto, ettei hän saa tavata suojattavaa henkilöä eikä muuten ottaa tähän yhteyttä eikä sitä yrittää. Kiellettyä on myös suojattavan henkilön seuraaminen tämän läheisyydessään kulkien tai hänen tarkkailemisensa. Muilla tavoin lähestymiskielto ei vaikuta kieltoon määrätyn henkilön toiminta- tai liikkumisvapauteen. Hän saa tavata kaikkia muita henkilöitä eikä hänen toimintavapauttaan muutenkaan rajoiteta

— *Laajennettua lähestymiskieltoa* käytettäessä kieltoon määrättävän henkilön oikeusturva edellyttää kiellon selkeää ja tarkkaa muotoilua. Laajennettu lähestymiskielto voidaan määrätä vain, jos perusmuotoista tapaamisen ja muiden yhteydenottojen kieltoa ei pidetä riittävänä rikoksen uhan tai muun häirinnän torjumiseksi. Lainkäyttäjän tulee tarkkaan punnita keskenään

toisaalta kieltoon määrättävän henkilön toiminta- ja liikkumisvapauden rajoittamisesta hänelle koituvaa haittaa ja toisaalta suojattavan henkilön oikeuksia ja vapauksia. Kenenkään perusoikeuksiin ei kuitenkaan kuulu rikosten tekeminen tai vakavan häirinnän aiheuttaminen.

Poliisin oikeus saada teleliittymän tunnistetietoja. Valiokuntakäsittelyssä on kiinnitetty huomiota siihen, että poliisilla pitäisi olla oikeus saada lähestymiskiellon rikkomistapauksia varten teleliittymän haltijan suostumuksella rikoksen selvittämiseksi tarvittavia tunnistetietoja teleliittymään otetuista yhteyksistä. Tunnistetietojen antamisesta säädetään telemarkkinalain 50 §:ssä.

Valiokunta pitää tällaista tietojensaantisäännöstä tarpeellisena. Tunnistetiedoilla saadaan selville se, mistä puhelinliittymästä puhelu on soitettu, mutta ei varmuudella sitä, kuka on puhelimesta soittanut. Telemarkkinalain uudistaminen on parhaillaan eduskunnan liikennevaliokunnan käsiteltävänä. Lakivaliokunta saattaa asian liikennevaliokunnan tietoon, jotta liikennevaliokunta voi ottaa tämän tietotarpeen huomioon käsitellessään hallituksen esitystä laiksi yksityisyyden suojasta televiestinnässä ja teletoiminnan tietoturvasta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 85/1998 vp).

Uhatun henkilön tekninen suojaaminen. Hallituksen esityksen perusteluissa on kiinnitetty huomiota itsensä uhatuksi tuntevan henkilön tekniseen suojaamiseen siten, että hänellä voi olla käytössään välineistöä, jolla voi itse torjua väkivallantekoja tai saada välittömästi yhteyden poliisiin. Muun muassa Ruotsissa poliisilla on käytettävissään erityinen turvaketti varsinkin naisiin kohdistuvien hyökkäysten ennaltaehkäisyyn. Suomessa ei ainakaan toistaiseksi ole olemassa vastaavanlaista suojamekanismia. Valiokunta pitää välttämättömänä, että myös Suomessa saadaan käyttöön sellaisia apuvälineitä, joilla lähestymiskielloa voidaan tosiasiallisin keinoin tehostaa ja näin luoda turvallisuudentunnetta uhatuille henkilöille.

Yksityiskohtaiset perustelut

1. Laki lähestymiskiellosta

Yleistä. Lähes kaikki valiokunnan kuulemat asiantuntijat ovat hallituksen esitystä puoltaessaan esittäneet sanamuototarkistusten tekemistä lakiteksteihin. Asiantuntija-arviot siitä, miten lähestymiskiello toimii, poikkeavat toisistaan. Kukin näkee asian omasta näkökulmastaan ja sen mukaan korjausesitykset ovat erisuuntaisia. Lakivaliokunta ei pidä lakitekstien muuttamista juurikaan aiheellisena. Säännöksissä oleva, epäkohdaksi nähty joustavuus on aluksi tarpeen.

Lakivaliokunta pitää välttämättömänä, että lain soveltamista ja säännösten toimivuutta seurataan järjestelmällisesti. Kun seurantatutkimuksesta saadaan tietoa, säännöksiä voidaan tarvittaessa tarkistaa.

1 § Lähestymiskiello. Pykälässä, joka on luonteeltaan julistuksen omainen määrittelysäännös, määritellään lähestymiskiellon tavoite. Kiellon tarkoituksena on luonnollisen henkilön henkeen, terveyteen, vapauteen tai rauhaan kohdistuvan rikoksen tai tällaisen rikoksen uhan tai vakavan häirinnän torjuminen. Lähestymiskiellolla voidaan suojella itsensä uhatuksi tuntevaa henkilöä paitsi fyysiseltä myös henkiseltä väkivallalta kuten uhkaukselta, kiusanteolta tai häirinnältä. Lähestymiskiellolla ei sen sijaan voida suojata oikeushenkilöä — esimerkiksi virastoa, laitosta tai yritystä — siihen mahdollisesti kohdistuvalta vaaralta.

Rauhaan kohdistuvilla rikoksilla tarkoitetaan kotirauhan rikkomista, törkeää kotirauhan rikkomista, luvatonta tunkeutumista ja törkeää luvatonta tunkeutumista, joita koskevat rangaistussäännökset ovat parhaillaan uudistettavana eduskunnassa (HE 239/1997 vp).

Lainkohdassa tarkoitettua muuta *vakavaa häirintää* kuin rikoksella uhkaamista voi olla esimerkiksi pitkän aikaa jatkunut tai tiheään satunut yhteyden ottaminen ilman asiallista perustetta taikka itsensä uhatuksi tuntevan henkilön seurailu. Tällainen menettely voi täyttää kotirau-

han rikkomisrikoksen tunnusmerkistön, mutta se ei ole kiellon määräämisen edellytys.

2 § Kiellon määräämisen edellytykset. =Pykälä sisältää säännökset lähestymiskiellon määräämisen edellytyksistä. Pykälän 1 momentin mukaan kielto voidaan määrätä, jos on perusteltu aihe olettaa, että henkilö joutuu henkeensä, terveyteensä, vapauteensa tai rauhaansa kohdistuvan rikoksen kohteeksi tai muuten vakavasti häirityksi. Pykälän 2 momentin mukaan kiellon määräämisen edellytyksiä arvioitaessa tulee kussakin tapauksessa tarkasti selvittää ja ottaa huomioon asiaan osallisten henkilökohtaiset olosuhteet.

Kiellon tarvetta arvioitaessa on otettava huomioon rikoksen uhan tai muun häirinnän laatu ja mahdollinen toistuvuus. Erityisen painavana perusteena kiellon määräämiselle hallituksen esityksen perusteluissa pidetään väkivallantekoa, johon henkilö, jota vastaan kieltoa pyydetään, on syyllistynyt itsensä uhatuksi tuntevaa henkilöä kohtaan. Se, mistä seikoista voidaan päätellä vakavan häiritsemisen uhka, on yksittäistapauksellinen näyttökysymys. Lainkäyttäjän on asiassa esitetyn näytön perusteella tehtävä ratkaisunsa siitä, onko asiassa perusteltua aihetta olettaa, että vastapuoli tulisi vakavasti häiritsemään suojeltavaa henkilöä. Tällaisen uhan tulee olla sillä tavoin välitön, että esimerkiksi yli vuoden päästä todennäköisesti tapahtuva häirintä ei voi johdtaa lähestymiskiellon määräämiseen. Kun lähestymiskielto voidaan määrätä vain vuodeksi, tällaisella ratkaisulla ei olisi merkitystä. Mitään tarkempaa välittömyyedellytystä ei lähestymiskiellon määräämiselle ole katsottu olevan tarpeen asettaa.

3 § Kiellon sisältö. Pykälässä määritellään, mitä lähestymiskiellolla tarkoitetaan. Pykälän 1 momentissa säädetään perusmuotoisesta lähestymiskiellosta. Pykälän 2 momentissa säädetään mahdollisuudesta määrätä laajennettu lähestymiskielto. Pykälän 3 momenttiin sisältyy säännös siitä, että lähestymiskielto ei koske yhteydenottoja, joihin on asiallinen peruste ja jotka ovat ilmeisen tarpeellisia.

Kiellon on tarkoitus olla sisällöltään kattava. Siten 2 momentissa mainittu määräite "muun niihin rinnastettavan oleskelupaikan läheisyys" on tarkoin yksilöitävä osoittamalla määräys koskemaan esimerkiksi lapsen hoitopaikkaa. Kaikki muut paitsi kieltopäätöksessä erikseen määritellyt tai pykälän 3 momentissa tarkoitettujen asiallisen perusteen omaavat ja ilmeisen tarpeelliset yhteydenotot on kielletty.

Eräät valiokunnan kuulemat asiantuntijat ovat esittäneet 3 momentin poistamista, koska he ovat arvioineet, että tämän säännöksen varjolla lähestymiselle saadaan aina hyväksyttävä syy ja kielto tulee merkityksettömäksi.

Valiokunta toteaa, että ennakoitavissa olevien välttämättömien yhteydenottojen toteuttamisesta on tapauksittain määrättävä yksityiskohtaisesti jo lähestymiskieltopäätöksessä. Tällainen yhteydenotto on muun muassa yhteisten lasten valvottu tapaaminen. Elävässä elämässä sattuu kuitenkin ennalta arvaamattomia tilanteita, joissa yhteydenotto on välttämätöntä, esimerkiksi yhteiselle lapselle sattunut onnettomuus. Lähestymiskiellon tarkoituksena ei ole estää asiallisista syistä tapahtuvaa yhteydenottoa, johon on olemassa selvä tarve. Viime kädessä yhteydenoton asiallisuus ja tarpeellisuus tulee tutkittavaksi lähestymiskiellon rikkomista tarkoittavana syyteasiana. Momentissa asetetut kaksi edellytystä — asiallinen tarve ja ilmeinen tarpeellisuus — ovat kumulatiivisia, joten molempien tulee olla yhtä aikaa olemassa. Kynnys hyväksyttävälle ennalta arvaamattomalle yhteydenotolle on korkea.

Valiokunta pitää säännöstä tarpeellisena ja toteaa, ettei se edellä sanotulla tavalla määriteltyinä tee lähestymiskieltoa mitättömäksi.

5 § Lähestymiskieltopyyntö vireilletulo ja valmistelu käräjäoikeudessa. Pykälän 1 momentin mukaan pyynnön lähestymiskiellon määräämisestä voi esittää itsensä uhatuksi tunteva henkilö itse taikka syyttäjä tai poliisi- tai sosiaaliviranomainen.

Eräät asiantuntijat ovat katsoneet, että lähestymiskiellon hakijaksi oikeutettujen piiriä pitäisi edelleen laajentaa mm. terveysviranomaisiin

ja myös kehen tahansa toisesta välittävään lähimmäiseen.

Valiokunta katsoo, että ensisijainen hakija on uhattu henkilö itse. Siltä varalta, että hän ei uskalla ryhtyä toimenpiteisiin, tarvitaan viranomaisaloitteinen kiellon hakumahdollisuus. Pykälän mukaan hakijana voi tällöin olla joku niistä viranomaisista, joiden voidaan käytännössä arvioida useimmin joutuvan näiden asioiden kanssa tekemisiin. Muut viranomaiset tai kansalaiset voivat kääntyä — paitsi uhatun puoleen apuaan tarjoten — pykälässä lueteltujen viranomaisten puoleen. Valiokunta katsoo, että hallituksen esitykseen sisältyvä ratkaisu on perusteltu. Täysin avoin aloitteenteko-oikeus on Suomen oikeudelle vieras.

Silloin, kun suojeltava ei itse uskalla pyytää kieltoa, lähestymiskielto voidaan määrätä myös vastoin suojeltavan henkilön tahtoa.

6 § Pääkäsittely käräjäoikeudessa. Pykälän 1 momentin mukaan asian käsittelystä on soveltuvin osin voimassa, mitä oikeudenkäynnistä rikosasioissa säädetään.

Eräissä valiokunnan saamissa asiantuntijalauseannoissa on pidetty ristiriitaisena sitä, että hallituksen esityksen perusteluissa korostetaan toisaalta lähestymiskiellon erilaisuutta rikosprosessiin nähden ja toisaalta säädetään, että rikosprosessia koskevia säännöksiä on noudatettava.

Tämän johdosta valiokunta toteaa seuraavaa. Lähestymiskieltoasia on omatyypisensä (sui generis) asia, joka lähinnä muistuttaa rikosprosessuaalisten keinojen käsittelyä. Kokonaan omien prosessisäännösten kirjoittaminen yhtä asiatyyppiä varten ei olisi tarkoituksenmukaista. Sen vuoksi perusteluissa korostetaan lähestymiskiellon muista asiatyypeistä eroavia piirteitä ja muutoin viitataan yleisiin rikosprosessuaalisiin säännöksiin.

Lähestymiskieltoasiassa tuomioistuimen rooli asian selvittämisessä on normaaliin rikosoikeudenkäyntiin verrattuna korostunut. Sen vuoksi käräjäoikeuden on lähestymiskieltoasian pääkäsittelyssä huolehdittava siitä, että asia tulee perusteellisesti käsitellyksi. Käräjäoikeuden

velvollisuutena on siten tarpeellisessa määrin aktiivisen prosessinjohton keinoin ja tarvittaessa myös omasta aloitteestaan selvittää asiaan liittyvää tosiseikastoa ja hankkia asiaan liittyvää selvitystä. Tuomioistuimen tulee tarpeen vaatiessa velvoittaa asiaan osalliset tai mahdolliset todistajat saapumaan kuultaviksi istuntoon.

Käräjäoikeus on myös oikeutettu oma-aloitteisesti hankkimaan näyttöä siinä määrin kuin se katsotaan tarpeelliseksi. Näytön hankkimiseen sovelletaan oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 18 §:stä ilmeneviä periaatteita. Asiaan osallisten on ensisijaisesti itse huolehdittava todisteiden hankkimisesta. Heillä on paras tieto asiassa käytettävissä olevasta selvityksestä. Käytännössä mahdollinen todistelu ilmenee toimitetusta poliisitutkinnasta ja asiaan osallisten lausumisista.

Tuomioistuimen on huolehdittava asian tasa-puolisesta ja puolueettomasta käsittelystä, mikä merkitsee sitä, että sekä lähestymiskieltoa vastaan että sen puolesta puhuva näyttö on pyrittävä saamaan selville. Mikäli kieltoasia käsitellään rikosasian yhteydessä, jossa syyttäjän rooli on aktiivinen, ei tuomioistuimen tarvitse toimia hakemuksen tueksi esitettyjen seikkojen selvittämiseksi. Tällöinkin vastapuolen intresseistä tulee huolehtia.

Myös lakia oikeudenkäynnin julkisuudesta — siltä osin kuin se koskee rikosprosessia — noudatetaan nyt puheena olevan 6 §:n nojalla soveltuvin osin. Mikäli asiassa käsitellään erityisen arkaluonteista henkilön yksityiselämään liittyvää seikkaa, tuomioistuin voi päättää harkinnanvaraisesta suljetusta käsittelystä.

9 § Ilmoitukset tuomiosta. Pykälässä on säännökset siitä, kenelle tuomiosta on ilmoitettava ja mitä tietoja ilmoitukseen tulee sisältyä.

Valiokuntakäsittelyssä on havaittu, että säännös ei ole riittävän kattava. Sen vuoksi valiokunta ehdottaa pykälän sanamuodon tarkistamista, jotta ilmoitus lähetetään heti ja se sisältää tarpeelliset tiedot ratkaisun sisällöstä, mm. päättämispäivän.

12 § Päätöksen saattaminen käräjäoikeuden käsiteltäväksi. Pykälän 1 momentin mukaan pidättämiseen oikeutetun virkamiehen on saatettava viipymättä ja viimeistään kolmen vuorokauden kuluttua tekemänsä päätös väliaikaiseen lähestymiskieltoon määräämisestä toimivaltaisen käräjäoikeuden käsiteltäväksi.

Määräaika on pidetty liian lyhyenä erityisesti verrattuna vangitsemissäännöksen määräaikaan.

Valiokunta toteaa, että pykälässä asetettu määräaika alkaa juosta vasta sen jälkeen, kun päätös väliaikaisesta lähestymiskieltoon määräämisestä on tehty. Tällöin poliisitutkinta on jo suoritettu, ja lähestymiskieltoon määrätyn henkilön oikeusturvan takia asia on heti siirrettävä käräjäoikeuden käsiteltäväksi.

Käräjäoikeuden on käsiteltävä asia kiireellisenä, mutta sitä ei tarvitse välittömästi ratkaista, vaan tuomio olisi annettava heti kolmen vuorokauden kuluttua väliaikaisen päätöksen tekemisestä.

15 § Lähestymiskiellon rekisteröinti. Pykälän mukaan lähestymiskielto saadaan tallentaa poliisin henkilörekisteriin. Lähestymiskieltoa koskevat tiedot on poistettava rekisteristä, kun kaksi vuotta on kulunut lähestymiskiellon voimassaolon päättymisestä.

Poistamisaikaa on pidetty liian lyhyenä. Käytännössä lähestymiskiellon käyttötilanteet liittyvät välittömiin parisuhteen päättymisestä johtuviin ristiriitatilanteisiin. Mikäli häirintä jatkuu, lähestymiskielto voidaan uudistaa. Mikäli lähestymiskieltoa ei ole enää kahteen vuoteen tarvittu, on todennäköistä, että tilanne on rauhoittunut.

Lähestymiskiellon rekisteröinnin tarkoituksena on auttaa poliisia paremmin valvomaan kieltoja. Vaikka lähestymiskielto on poistettu rekisteristä, ei ole estettä sille, että tarvittaessa esitetään näyttöä aikaisemmasta lähestymiskiellosta.

17 § Rangaistussäännös. Pykälä sisältää rangaistussäännöksen lähestymiskiellon tai väliaikaisen lähestymiskiellon tahallisesta rikkomisesta.

Hallituksen esityksen perusteluissa on todettu, että rangaistussäännös kuuluisi nykyisen käytännön mukaan rikoslakiin. Koska asianomainen rikoslain luku oli hallituksen esitystä annettaessa eduskunnassa käsiteltävänä, säännöstä ei voitu ehdottaa rikoslakiin sijoitettavaksi. Tilanne on tältä osin muuttunut, ja po. laki rikoslain muuttamisesta on nyttemmin vahvistettu (563/1998). Valiokunta ehdottaa, että 17 § muutetaan viittaussäännökseksi rikoslain 16 luvun 9 a §:ään ja että tässä samassa yhteydessä hyväksytään uusi lakiehdotus, jossa lähestymiskiellon rikkomista koskeva rangaistussäännös lisätään rikoslakiin.

18 § Voimaantulo. Valiokunta pitää tärkeänä, että laki tulee voimaan mahdollisimman pian. Valiokunnan ehdottaman uuden rikoslain 16 luvun muuttamista koskevan lain takia aikaisin mahdollinen ajankohta on 1.1.1999, jolloin em. uusi rikoslaki tulee voimaan.

5. Laki rikoslain 16 luvun muuttamisesta (uusi)

16 luvun 9 a § Lähestymiskiellon rikkominen. Valiokunta ehdottaa, että lähestymiskiellon rikkomista koskeva säännös sijoitetaan rikoslain 16 lukuun ja että rangaistussäännös kirjoitetaan rikosoikeudellisen lainalaisuusperiaatteen täsmällisyysvaatimuksen takia tarkemmaksi kuin hallituksen esityksessä oli ehdotettu. Tällöin säännös kuuluu seuraavasti: "Jos lähestymiskieltoon tai väliaikaiseen lähestymiskieltoon määrätty rikkoo *lähestymiskieltoa koskevassa ratkaisussa yksilöityä kieltoa*, hänet on tuomittava *lähestymiskiellon rikkomisesta* sakkoon tai vankeuteen enintään yhdeksi vuodeksi."

Rangaistussäännös saa sisältönsä lähestymiskieltopäätöksestä, jonka tulee olla tarkkaan yksilöity niin kuin edellä on todettu.

Lakialoite

Lakialoitteen tavoite on sama kuin hallituksen esityksen, mutta se ei ole yhtä yksityiskohtainen. Valiokunta on käsitellyt asian hallituksen

esityksen pohjalta ja ehdottaa sen vuoksi lakialoitteen hylkäämistä.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella lakivaliokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että 2.—4. lakiehdotus hyväksytään Valiokunnan muutosehdotus muuttamattomina,

että 1. lakiehdotus hyväksytään muutettuna (Valiokunnan muutosehdotus) ,

että hyväksytään uusi 5. lakiehdotus (Valiokunnan uusi lakiehdotus) ja

että lakialoite 67/1995 vp hylätään.

1.

**Laki
lähestymiskiellosta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1—3 §
(Kuten HE)

2 luku

Lähestymiskiellon määrittäminen

4—8 §
(Kuten HE)

9 §

Ilmoitukset tuomiosta

(1 ja 2 mom. kuten HE)

Tuomiosta, jolla lähestymiskiello on määrätty, kumottu tai kieltoa muutettu, tuomioistuin on *heti* ilmoitettava 15 §:ssä tarkoitettuun rekisteriin. Ilmoituksen tulee sisältää asiaa koskevasta tuomiosta 8 §:n 1 momentin 1—4 kohdassa mainitut seikat *sekä ratkaisun sisältö*.

10 §
(Kuten HE)

3 luku

Väliaikainen lähestymiskiello

11—13 §
(Kuten HE)

4 luku

Erinäiset säännökset

14—16 §
(Kuten HE)

17 §

Rangaistussäännös

Rangaistus lähestymiskiellon rikkomisesta säädetään rikoslain 16 luvun 9 a §:ssä.

18 §

Voimaantulo

(Kuten HE)

Valiokunnan uusi lakiehdotus

5.

Laki

rikoslain 16 luvun muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

lisätään 19 päivänä joulukuuta 1889 annetun rikoslain (39/1889) 16 lukuun, sellaisena kuin se on laissa 563/1998, uusi 9 a § seuraavasti:

16 luku

Rikoksista viranomaisia vastaan

9 a §

Lähestymiskiellon rikkominen

Jos lähestymiskieltoon tai väliaikaiseen lähestymiskieltoon määrätty rikko lähestymis-

*kieltoa koskevassa ratkaisussa yksilöityä kieltoa, hänet on tuomittava **lähestymiskiellon rikkomisesta** sakkoon tai vankeuteen enintään yhdeksi vuodeksi.*

*Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 199 _____ .*

Helsingissä 23 päivänä lokakuuta 1998

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Henrik Lax /r	Annika Lapintie /vas
vpj.	Matti Vähänäkki /sd	Kari Myllyniemi /kesk
jäs.	Sulo Aittoniemi /kesk	Markku Pohjola /sd
	Juhani Alaranta /kesk	Heikki Rinne /sd
	Janina Andersson /vihr	Pekka Saarnio /vas
	Toimi Kankaanniemi /skl	Säde Tahvanainen /sd.
	Pekka Kuosmanen /kok	